

Utlåtande 2007:161 RIII (Dnr 307-3243/2007)

Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor godkänns i enlighet med detta utlåtande.
2. Stadens nämnder ska bedriva ett aktivt olycksförebyggande arbete i enlighet med detta utlåtande.
3. Stockholms Stadshus AB ges i uppdrag att uppmana stadens bolagsstyrelser att bedriva ett aktivt olycksförebyggande arbete i enlighet med detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Ulla Hamilton anför följande.

Ärendet

Lag om skydd mot olyckor (SFS 2003:778) med tillhörande förordning (SFS 2003:789) trädde i kraft i januari 2004. Enligt lagen ska staden varje mandatperiod fastställa ett handlingsprogram för skydd mot olyckor. Handlingsprogrammet utgör ett övergripande styrdokument för arbetet med skydd mot olyckor, tydliggör den politiska ambitionen inom området samt hur staden ska ta sitt samordningsansvar. Varje nämnd och bolagsstyrelse ska utifrån de angivna målen bedriva ett förebyggande arbete till skydd mot olyckor.

Stockholm är en stor komplex organisation vilket ställer särskilda krav på samordning och samarbete i arbetet för skydd mot olyckor både inom staden och med externa aktörer. Staden får under perioden 2006-2008 statliga medel för uppbyggnaden av stadens krishanteringsförmåga, där säkerhetsfrågorna utgör en viktig del i detta arbete. Totalt får staden cirka 20 mnkr år 2007. I särskilt ärende till kommunstyrelsen (Dnr 307-874/2007) fastslogs plan för

uppbyggnaden samt ansvars- och resursfördelning mellan stadsledningskontoret och Stockholms brandförsvaret. Stadsledningskontoret ansvarar för att utveckla det strategiska säkerhetsarbetet under perioden inklusive samordningen av arbetet i staden. Brandförsvarets uppdrag är att stödja stadens nämnder och bolag, näringsliv och andra aktörer aktivt i det förebyggande arbetet om skydd mot olyckor. Personella resurser motsvarande 10,5 mnkr år 2007 tilldelas brandförsvaret för genomförandet och ska följas upp med beskrivning av hur arbetet har utvecklats.

Målet är att skapa helhetssyn och samordning. Den röda tråden som genom-syrar arbetet är att alla som bor, verkar och vistas i staden ska känna sig trygga och säkra. Medborgarna har mycket att tjäna på långsiktigt olycksförebyggande arbete. Staden ska aktivt arbeta för att förhindra olyckor som drabbar människor, egendom och miljö. Bilagda handlingsprogram utgör ett första steg mot ett samlat grepp över arbetet.

Beredning

Förslag till handlingsprogram för skydd mot olyckor har initierats av stadsledningskontoret.

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, brand- och räddningsnämnden, socialtjänstnämnden, stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista, Älvsjö, Skärholmen, Stockholm Stadshus AB, Stockholm Vatten AB, Stockholms Hamnar AB, Micasa, SISAB, Familjebostäder AB, Stockholmshem AB, Svenska Bostäder AB samt kommunstyrelsens handikappråd.

Förslaget till handlingsprogram har även remitterats till Stockholms läns landsting, Polismyndigheten i Stockholm, SOS Alarm, Försvarsmakten, Krisberedskapsmyndigheten, Räddningsverket, Vägverket Stockholm, Länsstyrelsen i Stockholms län, Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Luftfartsverket samt till samtliga kommuner i Stockholms län.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker förslaget till handlingsplan. Det är bra att staden nu tar ett samlat grepp kring förebyggande och hantering av olyckor. Nämnden efterlyser dock ett fortsatt inventeringsarbete där fördelningen av ansvaret överlag i staden klargörs. Det är till stor hjälp för stadens förvaltningar och bolag att ha kännedom om vem som bär huvudansvaret och hur stort det egna huvud- eller delansvaret är. Detta gäller såväl i det förberedande arbetet som i arbetet med att hantera en verklig olyckssituation.

Trafik- och renhållningsnämnden framför att den föreslagna handlingsplanen kan utgöra det övergripande dokument, utifrån vilket ansvarig nämnd ska bedriva ett aktivt förebyggande arbete till skydd mot olyckor. Två saker vill nämnden dock särskilt påpeka. För det första kan det finnas skäl att stadsledningskontoret tar på sig ett samordningsansvar för hur det fortsatta arbetet på

förvaltningsnivå bedrivs så att detta blir någorlunda likartat och på så sätt mer lättarbetat. För det andra vill nämnden påpeka att all samordning med externa instanser inte kan ske på central nivå. Nämnden ser ett stort behov att även i dessa frågor själva kunna bedriva samordningsarbete med den andra stora väghållaren inom stadens geografiska område – Vägverket Region Stockholm.

Utbildningsnämnden har inlett arbetet med en samlad syn på kris och katastrof, där extraordinära åtgärder inkluderas. Skydd mot olyckor är en betydande del av detta arbete. Utbildningsnämnden anser att förslaget till handlingsprogram för skydd mot olyckor ger en mycket god plattform för såväl stadens som nämndens fortsatta arbete. Det är väsentligt att fokusera utifrån handlingsprogrammets fyra mål eftersom det underlättar för varje nämnd och bolagsstyrelse att bli mer konkreta, dels i förebyggande arbetet, dels vid uppföljning och utvärdering.

Aldrenämnden delar uppfattningen att en samordning av arbetet för skydd mot olyckor än nödvändigt. Kunskap och övergripande ansvar måste finnas centralt i staden. Kommunstyrelsen har tidigare slagit fast ansvarsfördelningen mellan stadsledningskontoret och Stockholms brandförsvär. I en stad av Stockholms storlek måste olycksförebyggande arbete och åtgärder vid inträffade olyckor i hög grad decentraliseras. Nämnden ser därför med tillfredsställelse att handlingsprogrammet framhåller att arbetet ska utföras av dem som äger riskerna, det vill säga stadsdelsnämnderna, facknämnderna, stadens bolag samt externa aktörer som t.ex. företag, myndigheter och enskilda. Nämnden saknar emellertid en utförligare beskrivning av vilket stöd nämnderna och styrelserna kommer att få i arbetet och hur den interna kontrollen av nämndernas och styrelsernas planering ska genomföras.

Brand- och räddningsnämnden ställer sig i huvudsak bakom förslaget till handlingsprogram för staden med några synpunkter och förslag till ändringar. En principiell fråga är huruvida stadens handlingsprogram ska utgöra det övergripande dokumentet för stadens säkerhetsarbete (innefattande skydd mot olyckor, internt skydd, krishantering och civilt försvar). Handlingsprogrammet anger att staden ska ha en samlad bild. Frågan är om detta innebär en samlad bild av områdena enligt ovan och om dessa ska finnas samlade och beskrivna i stadens övergripande handlingsprogram. Detta förefaller vara lite oklart. Dokumentet anger LSO som utgångspunkt, anger ambitioner för stadens säkerhetsarbete, brandförsvarets uppgifter, stadens riskbild, SLK:s ansvar för externa kontakter, riskhanteringsrådet (med övergripande ansvar för säkerhetsfrågor). Olika verksamheter blandas således i dokumentet, vilket i sin tur medför viss oklarhet om vad handlingsprogrammet egentligen omfattar. Ett separat samlat dokument för stadens säkerhetsarbete bör tas fram. Det skulle underlätta pedagogik, information, överblick, förmåga att prioritera osv.

Socialtjänstnämnden bedriver säkerhetsarbete enligt den säkerhetspolicy som har fastställts av socialtjänstnämnden. Denna fokuserar främst på att bedriva verksamheten med god säkerhet, att minska sårbarheten så att skador

undviks och att beakta risk- och beredskapshänsyn i den frestida samhällsplaneringen för att minska stadens sårbarhet i fred, kris och krig. Vidare har nämnden/förvaltningen ett särskilt uppdrag inom stadens kris- och katastrofberedskap, nämligen socialjourens ansvar för akuta sociala insatser under icke kontorstid. Förvaltningsledningen har det yttersta ansvaret, med inriktningen att säkerhetsarbetet ska bedrivas lokalt av varje enhetschef inom sitt ansvarsområde. En säkerhetssamordningsgrupp finns för den övergripande samordningen. Nämnden kan konstatera att det egna säkerhetsarbetet i tillämpliga delar stämmer väl med förslaget till Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd har inget att erinra mot stadsledningsnämndens förslag till handlingsprogram för skydd mot olyckor i den del det rör samordning och samarbete i arbetet för skydd mot olyckor både inom staden och med externa aktörer. Nämnden betonar det angelägna i att de statliga medel som staden erhåller för uppbyggnad av arbetet med stadens krishanteringsförmåga används på ett genomtänkt sätt. Säkerhetsfrågorna bör därvid utgöra en viktig del. I detta arbete är brandförsvarets uppdrag att aktivt stödja stadens nämnder, bolag m.fl. i det förebyggande arbetet om skydd mot olyckor väsentligt. I det föreslagna handlingsprogrammet föreslås en bättre samordning inom arbete med skydd mot olyckor. Dessutom föreslås att förvaltningar och bolag ges ett förstärkt bistånd i arbetet med att göra riskinventeringar och riskanalyser. Att ta fram gemensamma riskbilder med andra aktörer som verkar inom stadsdelsområdet såsom räddningstjänst, polis m.fl. utgör en viktig del i detta arbete.

Älvsjö stadsdelsnämnd framför att förslaget till stadens handlingsprogram för skydd mot olyckor ger tydliga utgångspunkter för nämndernas planering och insatser på området. Det är positivt att planen nu har tillförts ett avsnitt om stadens riskbild med exempel på viktiga riskmiljöer och faktorer som måste beaktas i säkerhetsarbetet på alla nivåer i organisationen. Det kan konstateras att stadens mål i handlingsprogrammet avser hur arbetet på området ska bedrivas medan brandförsvarets mål i bilagan också handlar om de värden som ytterst ska skyddas, såsom människors liv och hälsa, samhällets kostnader samt värdefulla kulturmiljöer med mera. Nämnden menar att det kan vara värt att överväga att dessa senare nämnda mål också ska ingå i huvuddokumentet.

Skärholmens stadsdelsnämnd välkomnar Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor. Handlingsprogrammet är en förutsättning för att stadens verksamheter gemensamt ska sträva mot en trygg och säker stad. I handlingsprogrammets inledning beskrivs den komplexa riskbilden i storstaden Stockholm på ett lättförståeligt och klart sätt.

Namnet "Handlingsprogrammet för skydd mot olyckor" hänvisar till lagen om skydd mot olyckor. Även insatser enligt lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap ingår i handlingsprogrammet. Namnet kan därför bli missvisande.

Stockholms Stadshus AB har inte inkommit med svar på remissen.

Stockholm Vatten AB ser positivt på att staden har inrättat en central säkerhetsfunktion på SLK, som ska verka för att stärka engagemanget för och samordningen av säkerhetsarbetet inom staden. I detta arbete vill Stockholm Vatten aktivt vara med, i syfte att vidareutveckla bolagets skydds- och säkerhetsarbete och även bidra med bolagets erfarenheter inom området.

Stockholms Hamnar AB De fyra målen som formulerats är som konstaterats i programmets inledning av övergripande karaktär. Detta ger förvaltningar och bolag visst utrymme att göra egna prioriteringar och bedömningar. För att styra utveckling i önskad riktning kan det nyinrättade centrala riskhanteringsrådet tänkas agera. Hamnen önskar även i detta avsnitt framhålla vikten av att frekventa (ex. var 18 månad) samverkansövningar genomförs, där även berörda statliga organisationer inbjudes att delta. Enligt hamnens uppfattning kommer de fyra målen tillsammans med ett aktivt agerande från nämnda råd att utgöra ett väl avvägt styrmedel för att säkerhetsarbetet inom staden skall bli framgångsrikt.

I brandförsvarets del redovisas bl.a. ett antal olyckstyper som är relevanta för den miljö i vilken hamnen bedriver verksamhet. Det nämns förutom brand, olyckor vid transport av farligt gods, olyckor med stora fordon/farkoster och olyckor på is och vatten samt olja i vattendrag. En olycka med farligt gods involverad kan få stora konsekvenser för staden vilket ger befogad anledning till att denna olyckstyp uppmärksammas. Särskilt som den transporterade mängden farligt gods är stor. Drunkningstillbuden ökar markant vilket väl motiverar att denna olyckstyp särskilt omnämns och mål för insatserna identifieras.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB har inget att erinra mot Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor. Handlingsprogrammet utgör en mycket viktig grund för ansvarsfördelningen vad gäller det förebyggande arbetet för skydd mot olyckor inom staden.

SISAB har via verkställande direktör yttrat att *SISAB* inte har några synpunkter i sammanhanget.

Aktiebolaget Familjebostäder anser att det föreslagna handlingsprogrammet väl uppfyller de behov som finns inom stadens förvaltningar och bolag. I programmet och i brandförsvarets del framkommer det tydligt att just boendemiljöer utgör en av de dominerande riskmiljöerna när det gäller dödsolyckor. Familjebostäder anser det positivt att det inrättas ett riskhanteringsråd. Familjebostäder är mycket positiva till att det tydligt framgår att brandförsvaret ska anpassas till att mera fokusera på förebyggande arbete.

Aktiebolaget Stockholmskem samarbetar gärna med staden, inte minst för att dra lärdom av övriga förvaltningars och bolags erfarenheter i dessa frågor.

Aktiebolaget Svenska Bostäder svarar att Stockholms stads förslag till handlingsprogram för skydd mot olyckor är ambitiöst och bra och visar en tydlig inriktning för hur stadens olika verksamheter aktivt ska arbeta för att motverka

olyckor. Bolaget föreslår att handlingsprogrammet kompletteras med en bilaga med kontaktuppgifter för respektive ansvarsområde samt hänvisningar till hemsidor i vilka stadens bolag och förvaltningar kan hitta information till stöd för upprättande av det lokala handlingsprogrammet, bl.a. brandförsvarets hemsida.

Kommunstyrelsens handikappråds huvudsynpunkter är att understryka vikten av att berörda handikappråd involveras i det konkreta arbetet med att tillämpa programmet, att kräva att dimensionering av resurser m.m. bygger på erfarenheter från realistiska situationer, där inte bara genomsnittsmänniskan står som modell. Det är troligen i tillämpningssammanhangen som de viktigaste insatserna kan göras för att skapa trygghet i risksituationer för människor med olika funktionsnedsättningar.

Stockholms läns landsting svarar inte på remissen.

Polismyndigheten i Stockholms län finner vid en sammantagen bedömning att handlingsprogrammet synes vara väl genomtänkt och bearbetat. Dock är det svårt att utan information från gjorda risk- och sårbarhetsanalyser göra en bedömning främst när det gäller beredskapen för extraordinära händelser t.ex. tunnelhaveri, översvämningar eller en större farligt gods olycka.

Det är naturligtvis angeläget, vilket framgår av handlingsprogrammet, att med stöd av avtal med främst andra kommunala räddningstjänstorganisationer säkerställa kompetens och resurs för att öka sin förmåga. Polismyndigheten kan dock konstatera att t.ex. antalet tunnlar och undermarksanläggningar kommer att öka betydligt under de kommande åren, vilket leder till en frågeställning om den samlade räddningstjänstens förmåga också i ett länsperspektiv.

SOS Alarm har inte inkommit med svar på remissen.

Försvarsmakten har inte inkommit med svar på remissen.

Krisberedskapsmyndigheten har inte inkommit med svar på remissen.

Räddningsverket har lämnat sina synpunkter via länsstyrelsen.

Vägverket Stockholm har inte inkommit med svar på remissen.

Länsstyrelsen i Stockholms län ser positivt på att Stockholms stad avser att utveckla sitt skydd mot olyckor inom stadens förvaltningar och bolag och verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder. I 3 kap. 3 och 8 §§ (LSO) står att riskerna för olyckor i kommunen som kan leda till räddningsinsats ska anges. Av författningskommentarerna till lagen om skydd mot olyckor framgår det att för att kunna göra detta krävs att kommunen genomför en riskinventering och en riskanalys med åtföljande riskbedömning. Det saknas en bedömning av riskerna, där ställning tas till vilka risker som är acceptabla och vilka man ska sätta mål för att minska. Målen bör dessutom vara mät- och uppföljningsbara. Resonemang över resultatet och måluppfyllnaden från förra mandatperiodens handlingsprogram bör finnas med i det nya programmet. Det bör redovisas vilken kompetens som krävs för att vara räddningschef, rädd-

ningsledare, tillsynsför rättare osv. Orsaken till detta är att beslut om kompetens bör fattas av kommunfullmäktige och inte nämnden.

Sjöfartsverket har inte inkommit med svar på remissen.

Kustbevakningen, regionledning ost, har i yttrande daterat den 2 oktober 2007 framfört att den västra gränsen är inritad felaktigt i kartan men rätt beskriven i den ovanliggande texten. Gränsen finns korrekt inlagd i det bifogade kartbladet.

Luftfartsverket har inte inkommit med svar på remissen.

Botkyrka kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Danderyds kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Ekerö kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Haninge kommun har låtit meddela att kommunen inte har för avsikt att inkomma med något yttrande.

Huddinge kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Järfälla kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Lidingö kommun har inget att erinra mot det föreslagna handlingsprogrammet. Utformningen av och innehållet i handlingsprogrammet synes inte påverka Stockholms möjligheter att utföra den räddningstjänst som Stockholm genom avtal bedriver åt Lidingö stad. Som framgår av remissen reglerar det aktuella handlingsprogrammet inte förhållandena i Lidingö.

Nacka kommun har inte funnit något i remissen som ger kommunen anledning att yttra sig.

Norrtälje kommun konstaterar att länets enda dykorganisation anpassad för kommunal räddningstjänst, som genom avtal i vissa fall disponeras av Norrtälje kommun, nu har lägre möjlighet än tidigare att hantera flera dykinsatser eller en större sjöolycka som kräver flera så kallade dyktätor.

Nykvarns kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Nynäshamns kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Salems kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Sigtuna kommun, Sigtuna Arlanda räddningstjänst har inget att erinra mot förslaget Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor.

Sollentuna kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Solna kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Sundbybergs kommun framför att dokumentet tillsammans med avtalet mellan Solna-Sundbybergs brandförsvarsförbund och Stockholms brandförsvaret, avseende utförande räddningstjänst och skadeförebyggande arbete, en viktig förutsättning för att samarbetet ska fortlöpa smärtfritt vid räddningsinsatser där brandmän från såväl Solna-Sundbyberg som Stockholm deltar. Sundbyberg har i övrigt inget att erinra mot handlingsprogrammet.

Södertälje kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Tyresö kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Täby kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Upplands-Bro kommun beslutar att avstå från yttrande med hänsyn till att programmet främst utgör ett övergripande styrdokument för Stockholms stad där det för Upplands-Bro kommun inte finns skäl att anlägga särskilda synpunkter

Upplands Väsby kommun ställer sig positiv till Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor och har inget ytterligare att tillägga.

Vallentuna kommun I det tjänsteutlåtande från Stockholms stads stadsledningskontor som åtföljde förslaget till nytt handlingsprogram sägs att: Säkerhetsarbetet inom staden omfattar internt skydd, skydd mot olyckor, planering och beredskap för extraordinära händelser och civilt försvar. I säkerhetsarbetet går det inte att klart definiera var det ena slutar och det andra tar vid. Allt som staden gör för att förbättra det interna skyddet är till hjälp för arbetet med skydd mot olyckor och beredskapen för extraordinära händelser.

Enligt Vallentuna kommuns uppfattning sammanfattar denna skrivning på ett tydligt sätt komplexiteten i säkerhetsarbetet i en kommun och pekar också på sambandet mellan de olika inbördes delarna inom riskhanteringsområdet. Vallentuna kommun föreslår sammanfattningsvis att i Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor, i avsnittet "Stadens mål", under rubriken "Staden ska ha en samlad bild och samordna sitt arbete inom området", göra ett tillägg med innebörden att samverkan ska ske även med övriga kommuner i Stockholms län.

I detta sammanhang känns det angeläget att lyfta fram Vallentuna kommuns uppfattning att det är viktigt att den nya räddningstjänstorganisationen får inrymma den bredd och de proaktiva arbetsformer som under de senaste åren präglat verksamheten hos bland andra Södra Roslagens Brandförsvarsförbund – SRB. Det är också ytterst angeläget att den nya organisationen blir tydligt lokalt förankrad i sina medlemskommuner, där det ligger starkt i Vallentuna kommuns intresse att SRB:s nuvarande system med kommunansvariga behålls och vidareutvecklas.

Vaxholms kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Värmdö kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Österåkers kommun har inte inkommit med svar på remissen.

Mina synpunkter

Stadens handlingsprogram för skydd mot olyckor har sin grund i en komplex riskbild. Stockholm är Sveriges huvudstad och har en koncentration av nationellt och internationellt samhällsviktiga objekt och funktioner, kulturhistoriska värden, nöjes- och turistverksamheter samt utbildningscentra. I staden bor nästan 800 000 människor och det arbetar cirka 525 000 personer dagtid på cirka 36 000 arbetsplatser. Vård- och omsorgsboenden och sjukhus kräver stora insatser vid en olycka. Stadens skolor och förskolor är ofta drabbade av anlagda bränder och skadegörelse. Stockholms stad har år 2006 haft skade-

kostnader över självrisk för anlagda bränder för totalt 99 mnkr, varav 76 mnkr för skolor. Självriskkostnader på ca 8 mnkr tillkommer.

Stockholms tunnelbana har cirka 680 000 trafikanter dagligen. Staden har hårt belastade trafikleder där det passerar upp till cirka 500 000 personbilar, lastbilar och bussar per dygn. Vissa vägar är huvudled för transport av farligt gods. Miljontals passagerare passerar årligen stadens hamnar, hundratal kryssningsfartyg anlöper hamnarna, miljoner ton gods hanteras, varav en del utgörs av farligt gods. Staden förtätas och tunnlar byggs och används i större utsträckning vilket innebär fler och nya typer av riskscenarier. Befintliga vägtunnlar har långa utrymningsvägar och utgör ett hot vid en allvarlig olycka.

Stockholm har som rikets huvudstad många utländska beskickningar. Här finns också militära anläggningar med flera viktiga samhällsfunktioner för stadens och rikets säkerhet. I staden finns en mängd olika typer av bostadsbebyggelse, alltifrån kulturhistoriskt värdefulla byggnader till moderna komplicerade bostadskomplex. Många innergårdar är utformade så att räddningsinsatser är komplicerade.

Flera hundra tusen personer roar sig i staden en lördagskväll, en siffra som ökar betydligt vid större evenemang. Publika lokaler och det offentliga rummet har många risker och i många fall hög brandbelastning.

Säkerhetsarbetet inom staden omfattar internt skydd, skydd mot olyckor, planering och beredskap för extra ordinära händelser och civilt försvar. I säkerhetsarbetet går det inte att klart definiera var det ena slutar och det andra tar vid. Allt som staden gör för att förbättra det interna skyddet är till hjälp för arbetet med skydd mot olyckor och beredskapen för extraordinära händelser.

Handlingsprogrammet utgör ett övergripande styrdokument för arbetet med skydd mot olyckor och tydliggör ambitionen inom området. Varje nämnd och bolagsstyrelse ska utifrån de angivna målen bedriva ett förebyggande arbete till skydd mot olyckor. Stadens nämnder och bolag ska aktivt arbeta med att inventera, analysera, värdera, förebygga och åtgärda oönskade händelser inom sitt ansvarsområde. Arbetet handlar även om att se till att det finns beredskap för att mildra effekterna av eventuella störningar, förluster och skador.

Handlingsprogrammet fokuserar på fyra mål att utveckla i stadens förvaltningar och bolag; *kunskap* om risker och olyckor, *planering* för att motverka olyckor, *förmåga* att hantera en olycka om den uppstår samt *samordning och en samlad bild* av arbetet. Varje nämnd och bolagsstyrelse ska utifrån de angivna målen bedriva ett förebyggande arbete till skydd mot olyckor.

Arbetet med skydd mot olyckor ska utföras av dem som äger riskerna, det vill säga, stadsdelsnämnderna, facknämnderna, stadens bolag samt externa aktörer som t.ex. företag, myndigheter och enskilda. Staden bidrar till utvecklingen genom att organisera arbetet och styra resurserna dit behoven finns. Målet är att medborgarna ska få optimalt skydd och säkerhet för insatta medel.

Stockholms brandförsvar befinner sig i en process där organisation och arbetsmetoder anpassas till att mer fokusera på det förebyggande arbetet. Arbetet

sker i varje distrikt, inom ramen för det egna uppdraget. Alla distrikt arbetar förebyggande utifrån de egna inventeringarna av risker avseende bostäder, trafikmiljö, arbetsplatser, vård, omsorg och utbildning, publika lokaler och det offentliga rummet. Brandförsvarets eget handlingsprogram för räddningstjänstarbetet styr arbetet mot förebyggande insatser. Stadens centrala satsning ska förstärka arbetet, personella resurser motsvarande 10,5 mnkr ska medverka till utvecklingen.

För att uppnå detta och säkerställa att samverkan sker mellan Stockholms brandförsvär och stadens förvaltningar och bolag har vikten av samverkan i det förebyggande arbetet lyfts fram i stadens budget och programmet bör även förtydliga detta genom följande komplettering i den del av programmet som utgör brandförsvarets del, sidan 7, "Brandförsvarets förebyggande arbete bedrivs i huvudsak av personal på de sju lokala distrikten, samt av personal vid brandförsvarets utbildningsanläggning i Ågesta. Varje distrikt ansvarar för information, rådgivning, utbildning samt tillsyn inom sitt geografiska område. Detta skadeförebyggande arbete ska ske i samverkan med distriktens operativa personalresurs och *i samverkan med berörda förvaltningar och bolag inom staden*"

Vidare ska följande skrivning på sidan 10 (brandförsvarets del) "Räddningstjänst ska syfta till att rädda liv, egendom eller miljö" ändras till "Räddningstjänst ska syfta till att rädda liv, egendom *och* miljö".

Kustbevakningen, regionledning ost, har i yttrande daterat den 2 oktober 2007 framfört att den västra gränsen är inritad felaktigt i kartan men rätt beskriven i den ovanliggande texten, sid 19 (brandförsvarets del). Gränsen finns korrekt inlagd i det bifogade kartbladet, *bilaga 4*.

Slutligen instämmer jag i handikapprådets synpunkt att det olycksförberedande arbetet ska bedrivas i nära samarbete med stadens handikappråd så att säkerhetsaspekterna för funktionshindrade också beaktas.

Det pågår ett utvecklingsarbete av stadens samlade säkerhetsarbete där målet är att skapa helhetssyn och samordning. Vidare avser stadsledningskontoret att integrera olycks- och säkerhetsfrågorna i stadens ledningssystem (ILS). Bilagda handlingsprogram utgör ett första steg mot ett mer samlat grepp över arbetet och förtydligande av stadens mål kopplat till de statliga målen.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Kommunstyrelsens remitterade förslag till Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor
3. Handlingsprogram för skydd mot olyckor – Stockholms brandförsvars del
4. Kartblad Kustbevakningen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Roger Mogert* (s) och *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

De pågående klimatförändringarna innebär nya förutsättningar för räddnings- och säkerhetsarbetet i staden och påverkar både det förebyggande arbetet och katastrofarbetet. Klimatförändringarna innebär nya risker i Stockholm, särskilt utifrån stadens vattennära läge. I statens Klimat- och sårbarhetsutredning påpekas behovet av åtgärder för att anpassa samhället till dessa risker. Vi anser att skyddet mot effekterna av klimatförändringar, t ex kraftiga oväder, översvämningar och rasrisker, tydligare måste beaktas i stadens handlingsprogram mot olyckor. Förekomst av extremväder kan leda till kris- och katastrofsituationer som kräver kunskap om och beredskap för att hantera extraordinära händelser.

Alla kommuner måste göra en risk- och sårbarhetsanalys enligt LSO (lagen om skydd mot olyckor). Stadsledningskontoret bör snarast agera för att genomföra en sådan analys för Stockholm. Arbetet bör leda till att konkreta åtgärder identifieras för verksamheterna på lång och kort sikt. Åtgärderna bör kostnadsuppskattas. Dessa kostnader bör ställas mot de kostnader som uppstår om anpassningsåtgärder inte görs t ex kostnader för översvämning i tunnlar och mark.

Operativt har Brandförsvaret en mycket viktig roll i detta arbete, vilket måste avspeglas.

Brandförsvaret arbetar redan aktivt med förebyggande arbete, t ex information till förvaltningar, hushåll och undervisning av sexåringar. I den nya räddningstjänstorganisationen - det framtida kommunalförbundet i Stockholms län - är tanken att bredda uppdraget för Brandförsvaret. Det förebyggande arbetet för skydd mot olyckor ska stärkas och bli ett huvudsakligt mål för verksamheten. Ett förebyggande arbete kan vara vid yttranden om detaljplaner då riskerna med sjönära bebyggelse måste analyseras. Därför är det förvånande att Brandförsvarets del i handlingsprogrammet fokuseras på insatser när en olycka redan inträffat.

För övrigt instämmer vi i kommunstyrelsens handikappråds synpunkter att remisstiden varit för knapp för att ge uttömmande svar på ett så viktigt handlingsprogram. En bättre planering måste göras när det gäller tidplan i ett ärende som berör så många olika människor med eller utan handikapp. Handikapprådet har inte haft den tid som behövts för att inhämta synpunkter från handikappföreningar vilket är oroväckande och beklagligt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor godkänns i enlighet med detta utlåtande.
2. Stadens nämnder ska bedriva ett aktivt olycksförebyggande arbete i enlighet med detta utlåtande.

3. Stockholms Stadshus AB ges i uppdrag att uppmana stadens bolagsstyrelser att bedriva ett aktivt olycksförebyggande arbete i enlighet med detta utlåtande.

Stockholm den 28 november 2007

På kommunstyrelsens vägnar:
CARIN JÄMTIN

Ulla Hamilton

Anette Otteborn

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin, Roger Mogert, Teres Lindberg* och *Kersti Py Börjeson* (alla s), *Stefan Nilsson* (mp) och *Inger Stark* (v) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) och (mp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Lag om skydd mot olyckor (SFS 2003:778) med tillhörande förordning (SFS 2003:789) trädde i kraft i januari 2004. Enligt lagen ska staden varje mandatperiod fastställa ett handlingsprogram för skydd mot olyckor. Handlingsprogrammet utgör ett övergripande styrdokument för arbetet med skydd mot olyckor, tydliggör den politiska ambitionen inom området samt hur staden ska ta sitt samordningsansvar. Varje nämnd och bolagsstyrelse ska utifrån de angivna målen bedriva ett förebyggande arbete till skydd mot olyckor.

Stockholm är en stor komplex organisation vilket ställer särskilda krav på samordning och samarbete i arbetet för skydd mot olyckor både inom staden och med externa aktörer. Staden får under perioden 2006-2008 statliga medel för uppbyggnaden av stadens krishanteringsförmåga, där säkerhetsfrågorna utgör en viktig del i detta arbete. Totalt får staden cirka 20 mkr år 2007. I särskilt ärende till kommunstyrelsen (Dnr 307-874/2007) fastslogs plan för uppbyggnaden samt ansvars- och resursfördelning mellan stadsledningskontoret och Stockholms brandförsvaret. Stadsledningskontoret ansvarar för att utveckla det strategiska säkerhetsarbetet under perioden inklusive samordningen av arbetet i staden. Brandförsvarets uppdrag är att stödja stadens nämnder och bolag, näringsliv och andra aktörer aktivt i det förebyggande arbetet om skydd mot olyckor. Personella resurser motsvarande 10,5 mkr år 2007 tilldelas brandförsvaret för genomförandet och ska följas upp med beskrivning av hur arbetet har utvecklats.

Det pågår ett utvecklingsarbete av stadens samlade säkerhetsarbete där målet är att skapa helhetssyn och samordning. Vidare avser stadsledningskontoret att integrera olycks- och säkerhetsfrågorna i stadens ledningssystem (ILS). Bilagda handlingsprogram utgör ett första steg mot ett mer samlat grepp över arbetet och förtydligande av stadens mål kopplat till de statliga målen.

BEREDNING

Förslag till handlingsprogram för skydd mot olyckor har initierats av stadsledningskontoret.

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, brand- och räddningsnämnden, socialtjänstnämnden, stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista, Älvsjö, Skärholmen, Stockholm Stadshus AB, Stockholm Vatten AB, Stockholms Hamnar AB, Micasa, SISAB, Familjebostäder AB, Stockholmshem AB, Svenska Bostäder AB samt kommunstyrelsens handikappråd.

Förslaget till handlingsprogram har även remitterats till Stockholms läns landsting, Polismyndigheten i Stockholm, SOS Alarm, Försvarmakten, Krisberedskapsmyndigheten, Räddningsverket, Vägverket Stockholm, Länsstyrelsen i Stockholms län, Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Luftfartsverket samt till samtliga kommuner i Stockholms län.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2007 att tillstyrka remissen.

Reservation anfördes av Stellan Hamrin (v), *bilaga 1*.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förslaget till handlingsplan tillstyrks av förvaltningen. Det är bra att staden nu tar ett samlat grepp kring förebyggande och hantering av olyckor. Förvaltningen efterlyser dock ett fortsatt inventeringsarbete där fördelningen av ansvaret överlag i staden klargörs. Det är till stor hjälp för stadens förvaltningar och bolag att ha kännedom om vem som bär huvudansvaret och hur stort det egna huvud- eller delansvaret är. Detta gäller såväl i det förberedande arbetet som i arbetet med att hantera en verklig olyckssituation. Miljöförvaltningen har för egen del ett delat ansvar med Brandförsvaret vad gäller vissa olyckor som omfattas av Sevesolagstiftningen. Vad gäller övriga olyckor som medför miljöskada ligger ansvaret på Länsstyrelsen att vidta åtgärder.

En viktig fråga för hanteringen av det förebyggande arbetet mot olyckor är att ge Kommunstyrelsen ett tydligt ansvar och resurser att styra, samordna och följa upp stadens arbete med skydd mot olyckor.

Förvaltningen tillstyrker också Kommunstyrelsens intention att integrera handlingsprogrammet i ILS. Det medför en naturlig integration av arbetet för skydd mot olyckor i den ordinarie planerings och uppföljningsprocessen. Det kommer, enligt förvaltningen, också att medföra goda förutsättningar att hamna på en rimlig ambitionsnivå eftersom olika mål, program och ekonomiska resurser vägs samman i ett sammanhang.

Trafik- och renhållningsnämnden

Trafik- och renhållningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 oktober 2007 att godkänna och åberopa kontorets utlåtande.

Trafik- och renhållningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 12 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

I stort anser kontoret att handlingsplanen utgör en god grund för det fortsatta arbetet på förvaltningsnivå. Två saker vill kontoret dock särskilt påpeka. För det första kan det finnas skäl att SLK tar på sig ett samordningsansvar för hur det fortsatta arbetet på förvaltningsnivå bedrivs så att detta blir någorlunda likartat och på så sätt mer lättarbetat. För det andra vill kontoret påpeka att all samordning med externa instanser inte kan ske på central nivå. Kontoret ser ett stort behov att även i dessa frågor själva kunna bedriva samordningsarbete med den andra stora väghållaren inom stadens geografiska område – Vägverket Region Stockholm.

Den förslagna handlingsplanen kan, enligt kontorets åsikt, utgöra det övergripande dokument, utifrån vilket ansvarig nämnd ska bedriva ett aktivt förebyggande arbete till skydd mot olyckor.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 oktober 2007 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Säkerhetsarbetet centralt på Utbildningsförvaltningen och skolorna måste präglas av långsiktighet och kontinuitet. Om säkerhetsresonemanget inte tydligt byggs in i handlingsprogrammet blir det svårt och kostsamt i efterhand. Det är väsentligt att fokusera utifrån handlingsprogrammets fyra mål eftersom det underlättar för varje nämnd och bolagsstyrelse att bli mer konkreta, dels i förebyggande arbetet, dels vid uppföljning och utvärdering.

Den samlade informationen om riskbilder utgör grunden för övergripande planering och gemensam dialog över ansvarsgränserna. Förvaltningen avser att direkt koppla detta till arbetet med kris- och katastrofarbetet på förvaltningen.

Staden ska vid behov bistå förvaltningar och bolag i arbetet med att göra riksinventeringar och riskanalyser. Hur detta egentligen ska gå till bör utredas ytterligare. Det är viktigt att stadens samlade säkerhetsarbete, där målet är att skapa samordning och helhetssyn, uppmuntras. Att integrera olycks- och säkerhetsfrågor i stadens ledningssystem (ILS) är ett första steg i utvecklingsarbetet av stadens säkerhetsarbete.

Tekniska lösningar, information och arbetsrutiner är prioriterade områden. Här bör dock ytterligare betonas att handlingsprogram för skydd mot olyckor ska omsättas i konkreta åtgärder, dvs. att nämnder och bolag mm årligen redovisar ett förebyggande arbete till skydd mot olyckor. Evakueringsövningar ska därför genomföras så att personal kan ta sig ut på ett bra sätt.

Vid olyckor och kriser är det viktigt att nå fram med information till så många som möjligt. Det är därför av vikt att i sammanhanget se över tillgängligheten för funk-

tionshindrade. Ett annat område som bör uppmärksammas möjligheten för nyinvandrade att informera sig.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 oktober 2007 att remissen besvaras med äldreförvaltningens tjänsteutlåtande.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 25 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen delar uppfattningen att en samordning av arbetet för skydd mot olyckor än nödvändigt. Kunskap och övergripande ansvar måste finnas centralt i staden. Kommunstyrelsen har tidigare slagit fast ansvarsfördelningen mellan stadsledningskontoret och Stockholms brandförsvaret. I en stad av Stockholms storlek måste olycksförebyggande arbete och åtgärder vid inträffade olyckor i hög grad decentraliseras. Förvaltningen ser därför med tillfredsställelse att handlingsprogrammet framhåller att arbetet ska utföras av dem som äger riskerna, det vill säga stadsdelsnämnderna, facknämnderna, stadens bolag samt externa aktörer som t.ex. företag, myndigheter och enskilda. Förvaltningen saknar emellertid en utförligare beskrivning av vilket stöd nämnderna och styrelserna kommer att få i arbetet och hur den interna kontrollen av nämndernas och styrelsernas planering ska genomföras.

Äldrenämnden har, med undantag för Stockholms äldre- och handikappjour, inget verksamhetsansvar inom äldreomsorgen. Äldrenämnden har dock ett övergripande intresse av att det olycksförebyggande arbetet minskar riskerna för att stadens äldre råkar ut för olyckor. De äldres behov och de behov som personer med funktionshinder har bör vara vägledande för det olycksförebyggande arbetet och planeringen för åtgärder när en olycka ändå inträffar i stadens infrastruktur och i det offentliga rummet. Äldreförvaltningen instämmer därför i hög grad med brandförsvarets definition av riskmiljöer.

De äldre riskerar också i högre grad än andra att drabbas av olycksfall i hemmet. Äldrenämnden stödjer därför stadsdelsnämndernas, bostadsföretagens och enskilda utförarens arbete för att bl.a. minimera risken för fallskador. Sedan den 1 april 2007 erbjuder staden alla kommuninvånare som fyllt 75 år avgiftsfri hjälp med vissa vardagssysslor, så kallad vaktmästarservice. Äldreförvaltningen bedömer att denna funktion är olycksförebyggande. När det gäller äldreförvaltningens interna kris- och säkerhetsarbete har en plan nyligen anmälts för äldrenämnden.

Brand- och räddningsnämnden

Brand- och räddningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 oktober 2007 att för egen del godkänna föreliggande förslag till brandförsvarets del av "Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor" samt att som svar på remissen överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Hanqvist m.fl. (s) och Annacarin Wallin (v) med instämmande av ersättare Nicolas Heyum (mp), *bilaga 1*.

Brandförsvarets tjänsteutlåtande daterat den 28 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Brandförsvaret ställer sig i huvudsak bakom förslaget till handlingsprogram för staden. Nedan redovisas några synpunkter och förslag till ändringar. Sista stycket på sidan 4 (under rubriken Riskanalys) anger att staden avsätter 10,5 mkr ”för förstärkning av lokalt förebyggande arbete till skydd mot olyckor”. Formulering är enligt förvaltningen tveksam eftersom den förefaller hänvisa till Lagen och skydd mot olyckor (LSO). Det är Lagen om extraordinära händelser som ligger till grund för den statliga ersättningen och de uppgifter som där åläggs kommunerna. En mer principiell fråga är huruvida stadens handlingsprogram ska utgöra det övergripande dokumentet för stadens säkerhetsarbete (innefattande skydd mot olyckor, internt skydd, krishantering och civilt försvar).

Handlingsprogrammet anger att staden ska ha en samlad bild. Frågan är om detta innebär en samlad bild av områdena enligt ovan och om dessa ska finnas samlade och beskrivna i stadens övergripande handlingsprogram. Detta förefaller vara lite oklart. Dokumentet anger LSO som utgångspunkt, anger ambitioner för stadens säkerhetsarbete, brandförsvarets uppgifter, stadens riskbild, SLKs ansvar för externa kontakter, riskhanteringsrådet (med övergripande ansvar för säkerhetsfrågor). Olika verksamheter blandas således i dokumentet, vilket i sin tur medför viss oklarhet om vad handlingsprogrammet egentligen omfattar.

Utiifrån resonemanget i föregående stycke borde enligt förvaltningen ett separat samlat dokument för stadens säkerhetsarbete tas fram. Det skulle underlätta pedagogik, information, överblick, förmåga att prioritera osv.

Socialtjänstnämnden

Socialtjänstnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 oktober 2007 att godkänna förvaltningens yttrande som svar på remissen.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen bedriver säkerhetsarbete enligt den säkerhetspolicy som har fastställts av socialtjänstnämnden. Denna fokuserar främst på att bedriva verksamheten med god säkerhet, att minska sårbarheten så att skador undviks och att beakta risk- och beredskapshänsyn i den fredstida samhällsplaneringen för att minska stadens sårbarhet i fred, kris och krig. Vidare har nämnden/förvaltningen ett särskilt uppdrag inom stadens kris- och katastrofberedskap, nämligen socialjourens ansvar för akuta sociala insatser under icke kontorstid. Förvaltningsledningen har det yttersta ansvaret, med

inriktningen att säkerhetsarbetet ska bedrivas lokalt av varje enhetschef inom sitt ansvarsområde. En säkerhetssamordningsgrupp finns för den övergripande samordningen.

Förvaltningen kan konstatera att det egna säkerhetsarbetet i tillämpliga delar stämmer väl med förslaget till Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor. Nedan kommenteras de mål som förvaltningen har rådighet över att arbeta med och de mål förvaltningen kan verka för ska uppnås under programperioden.

Mål 1 Det ska finnas kunskap om risker och olyckor som kan påverka den egna verksamheten. Förvaltningen arbetar aktivt med utbildning, handledning och förändring av arbetsmetoder för att öka medvetenheten om risker och olyckor för att utveckla den lokala riskhanteringsförmågan. Det innebär även arbete med att inventera, analysera, värdera, förebygga och åtgärda oönskade händelser inom förvaltningens ansvarsområde.

Risker i stadens infrastruktur: Förvaltningen har ingen rådighet över detta målområde. Däremot kan direkt eller indirekt en olycka med allvarlig skada på människor eller miljö medföra insatser av förvaltningen. Farlig verksamhet: Förvaltningen bedriver ingen farlig verksamhet i den mening som handlingsprogrammet avser, däremot kan personal utsättas för risk för smitta, hot- och våldssituationer i vissa miljöer. Däremot kan direkt eller indirekt en olycka med allvarlig skada på människor eller miljö medföra insatser av förvaltningen.

Risikanalys Staden skall enligt statliga krav göra årliga riskanalyser. Dessa återkopplas till länsstyrelsen. Vid samhällsstörningar och risk för allvarliga samhällsstörningar i staden, kan insatser, direkt eller indirekt, bli aktuella för förvaltningen - exempel socialjouren.

Mål 2 Det ska finnas planering för hur olyckor ska undanröjas eller minskas samt planering för hur verksamheterna ska hantera konsekvenserna av en olycka. Förvaltningen har olika system för det fortlöpande olycksrisk- och säkerhetsarbetet samt internkontroll. Det ena är arbetsskaderapportering, som avser skada på människa, och det andra är tillbud, skade- och incidentrapportering i enlighet med S:t Erik Försäkring, PrevNet, som avser skada på egendom och miljö. Ett gemensamt system skulle kunna medföra en förenklad administration, enklare hantering av statistikunderlag och högre kvalitet i statistiken. Det tredje systemet är den årligen internkontrollen, där viss del av säkerhetsfrågor ingår.

Mål 3 Staden ska ha en god förmåga att hantera olyckor. Förvaltningen arbetar aktivt med utbildning, handledning och övning, för att upprätthålla en god förmåga. Stadens och förvaltningens interna kontroll av larmvägar är en viktig del för att uppnå god förmåga att hantera olyckor. Reglering genom avtal med larmoperatör bör genomföras, t.ex. med SOS Alarm Sverige AB. Oklarheter finns i larmvägar mellan hjälpsökande, SOS operatör, brandförsvarets ledningsoperatör, polisens ledningscentral och socialtjänstförvaltningens socialjour.

Staden äger tillsammans med andra kommuner 25 % i SOS Alarm Sverige AB, landstinget i Stockholms län äger 25%, resterande 50% äger staten.

Mål 4 Staden skall ha en samlad bild och samordna sitt arbete inom området. Förvaltningen har ingen rådighet över detta målområde. Förvaltningen kan däremot tillhandahålla en samordnad, korrekt och kontinuerlig information om det förebyggande arbetet, vilket är en viktig förutsättning för både det förebyggande arbetet och för förtroendet för förvaltningens förmåga vid eventuella olyckor.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 oktober 2007 att låta tjänsteutlåtandet utgöra svar på remissen.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har inget att erinra mot stadsledningskontorets förslag till handlingsprogram för skydd mot olyckor i den del det rör samordning och samarbete i arbetet för skydd mot olyckor både inom staden och med externa aktörer. Förvaltningen betonar det angelägna i att de statliga medel som staden erhåller för uppbyggnad av arbetet med stadens krishanteringsförmåga används på ett genomtänkt sätt. Säkerhetsfrågorna bör därvid utgöra en viktig del. I detta arbete är brandförsvarets uppdrag att aktivt stödja stadens nämnder, bolag m.fl. i det förebyggande arbetet om skydd mot olyckor väsentligt. I det föreslagna handlingsprogrammet föreslås en bättre samordning inom arbete med skydd mot olyckor. Dessutom föreslås att förvaltningar och bolag ges ett förstärkt bistånd i arbetet med att göra riskinventeringar och riskanalyser. Att ta fram gemensamma riskbilder med andra aktörer som verkar inom stadsdelsområdet såsom räddningstjänst, polis m.fl. utgör en viktig del i detta arbete.

Ett redskap som förvaltningen anser kan utgöra stommen i stadens riskanalysarbete kan vara, att staden tar fram ett stadsövergripande riskanalysverktyg och genom det förvissas sig om att stadens arbete med riskanalyser och säkerhetsarbete bedrivs likartat på olika håll. Eftersom det inte klart går att definiera var gränserna går då när det gäller säkerhetsarbete, civilt försvar och planering för extraordinära händelser, anser förvaltningen att handlingsplanen borde utgöra ett samlat dokument som täcker in hela området ”en trygg och säker stad”.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 oktober 2007 att åberopa tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förslaget till stadens handlingsprogram för skydd mot olyckor ger tydliga utgångspunkter för nämndernas planering och insatser på området. Det är positivt att planen nu har tillförts ett avsnitt om stadens riskbild med exempel på viktiga riskmiljöer och faktorer som måste beaktas i säkerhetsarbetet på alla nivåer i organisationen.

Det kan konstateras att stadens mål i handlingsprogrammet avser hur arbetet på området ska bedrivas medan brandförsvarets mål i bilagan också handlar om de värden som ytterst ska skyddas, såsom människors liv och hälsa, samhällets kostnader samt värdefulla kulturmiljöer med mera. Förvaltningen menar att det kan vara värt att överväga att dessa senare nämnda mål också ska ingå i huvuddokumentet.

I övrigt ska nämnas att det inte tydligt framgår om nämndernas arbete med utgångspunkt i handlingsplanen ska ingå det integrerade ledningssystemet eller om det är tänkt att arbetet ska styras och dokumenteras på annat sätt. Förvaltningens förutsätter att detta kommer att klargöras i handlingsprogrammet eller på annat sätt.

Sammanfattningsvis stödjer förvaltningen som helhet stadsledningskontorets förslag till handlingsplan för skydd mot olyckor och föreslår att stadsdelsnämnden återoppar tjänsteutlåtandet som svar på kommunstyrelsens remiss.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 oktober 2007 att godkänna Skärholmens stadsdelsförvaltnings svar på remissen.

Reservation anfördes av Rebwar Hassan (mp), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor. Handlingsprogrammet är en förutsättning för att stadens verksamheter gemensamt ska sträva mot en trygg och säker stad. I handlingsprogrammets inledning beskrivs den komplexa riskbilden i storstaden Stockholm på ett lättförståeligt och klart sätt.

Namnet "Handlingsprogrammet för skydd mot olyckor" hänvisar till lagen om skydd mot olyckor. Även insatser enligt lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap ingår i handlingsprogrammet. Namnet kan därför bli missvisande.

Investeringar för vissa tekniska hjälpmedel kommer att behövas för att säkerställa verksamheter som är känsliga för långa avbrott. Inom t ex vård- och omsorgsboenden, gruppboenden och förskolan är det viktigt att det finns el, vatten och mat och att toaletter och värme fungerar. Datakommunikation behövs för att komma åt information om brukare och för att föra journaler liksom för utbetalning av försörjningsstöd.

Stadsdelsförvaltningarna behöver i sitt skadeförebyggande arbete och i akuta krissituationer råd och stöd i form av riktlinjer och instruktioner. Grundutbildning och fortbildning behövs ända ner på verksamhetsnivå. Expertiskunskap krävs inte bara från verksamheter inom staden utan även från de tre nuvarande statliga myndigheter som föreslås gå samman till en gemensam myndighet mot olyckor och kriser. Det stöd som behövs avser både den strategiska ledningen av verksamheten för att i kris kunna upprätthålla densamma och det verksamhetsanpassade förebyggande skyddet. Det senare avser framförallt arbetet med och handhavandet av larm (inklusive trygghetslarm inom omsorgerna), bevakning och brandskydd. Förvaltningen behöver även stöd och råd om hur det psykosociala omhändertagandet (POSOM) av invånare/brukare i samband med olyckor och kriser ska utformas.

Stockholm Vatten AB

Styrelsen för Stockholm Vatten AB beslutade vid sitt sammanträde den 18 oktober 2007 att som svar på remissen överlämna och åberopa det som framgår i upprättat förslag.

Stockholm Vatten AB:s tjänsteutlåtande daterat den 9 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Vatten har sedan en längre tid tillbaka tagit sitt säkerhetsarbete på stort allvar. Enligt en av styrelsen fastställd Säkerhetspolicy har VD delegerat det löpande ansvaret för säkerhetsarbetet till chef för respektive avdelning/enhet. Under VD samordnas det övergripande säkerhetsarbetet av Utredningschefen. Denne leder en grupp, Säkerhetsgruppen, vars roll är initiativtagande, samordnande och rådgivande avseende säkerhetsarbetet inom bolaget.

Inom ramen för bolagets miljö- och kvalitetsarbete (bolaget är certifierat enligt ISO 14001 och 9001) görs en Risk- och nödlägesanalys. Denna uppdateras årligen och omfattar alla de väsentliga risker och nödlägen som kan drabba verksamheten. För identifierade risker och nödlägen görs en sannolikhets- och konsekvensbedömning. Förebyggande åtgärder vidtas av de ansvariga för berörda verksamheter. Rutiner för vilka åtgärder som skall vidtas i händelse av att nödläge uppstår upprättas.

Bolaget omfattas av SEVESO-lagstiftningen (lägre nivå) och har därför gjort en riskbedömning enligt såväl SEVESO-lagstiftningen som Lag om skydd mot olyckor för avloppsreningsverken Henriksdal och Bromma.

Bolaget har inrättat en Krisledningsorganisation som inträder i händelse av nödläge eller större kris i enlighet med en upprättad krisdefinition. Utbildningsinsatser har genomförts och kommer att genomföras så att Krisledningen hålls uppdaterad och engagerad.

Inom bolaget finns en primär krisledningscentral och två sekundära sådana utsedda. Dessa lokaler uppgraderas med den basutrustning som krävs för snabb etablering av krisledningen. Bolaget använder sig av ett administrativt web-baserat krisledningssystem som heter Crisis Commander.

Viktiga dricksvattenanläggningar (vattenverk och reservoarer) är klassade som skyddsobjekt. Med detta följer en uppgraderad säkerhetsnivå med ett utvecklat skal-skydd samt i händelse av intrång omedelbar uttryckning av polis.

Bolaget har även genomfört en riskanalys på känsliga anläggningssystem - dels våra tunnelsystem samt större ledningsdimensioner på spill- respektive dagvattenledningar, dels på dricksvattennätet och dess tillhörande anläggningar.

I bolagets strategiska styrkort framgår att Stockholm Vatten koncernen skall planera för och genomföra ett bolagsövergripande störningsspel per år. Under år 2007 har bolaget genomfört ett sådant (på temat, Huvudkontoret på Torsgatan brinner upp). Därtill har bolaget deltagit som en part i den centrala störningsövningen, SAMÖ 2007, som genomförts under året. I styrkortet framgår dessutom att väsentliga verksamhetsdelar inom bolaget själva skall genomföra minst en störningsövning per år.

Bolaget har samverkan med stadens övergripande funktion på SLK för samordning och utveckling av stadens säkerhetsarbete samt med Brandförsvaret (stadens säkerhetsskyddschef). Därtill samverkar bolaget med övriga berörda organ i staden i den s.k. Tunnelsäkerhetsgruppen. Stockholm Vatten har också ett utvecklat samarbete med Länsstyrelsen och med de grannkommuner som bolaget levererar VA-tjänster till samt med berörda statliga myndigheter. Bolaget deltar med en representant i den nationella vattenkatastrofgruppen (VAKA). VAKA kan ge stöd till kommuner och regioner som drabbas eller löper överhängande risk att drabbas av problem med dricksvattenförsörjningen.

Bolaget bedriver även ett omfattande arbete inom arbetsmiljöområdet för den egna verksamheten genom Arbetsmiljöråd, skyddsronder, säkerhetshöjande åtgärder och utbildningsverksamhet i syfte att upprätthålla och vidareutveckla skyddet mot olyckor vid tjänsteutövning.

Därtill kan nämnas att bolaget har en jour- och beredskapsstyrka som tjänstgör under icke ordinarie arbetstid och som rycker ut och åtgärdar alla de skador som uppstår vid rörbrott, översvämningar och andra oönskade händelser som kan uppstå i verksamheten.

Stockholm Vatten ser positivt på att staden har inrättat en central säkerhetsfunktion på SLK, som ska verka för att stärka engagemanget för och samordningen av säkerhetsarbetet inom staden. I detta arbete vill Stockholm Vatten aktivt vara med, i syfte att vidareutveckla bolagets skydds- och säkerhetsarbete och även bidra med bolagets erfarenheter inom området.

Stockholms Hamnar AB

Stockholms Hamnar AB har den 28 oktober 2007 via vVD yttrat sig och ärendet har i huvudsak följande lydelse.

Brandförsvarets del: I denna del redovisas bl.a. ett antal olyckstyper som är relevanta för den miljö i vilken hamnen bedriver verksamhet. Det nämns förutom brand, olyckor vid transport av farligt gods, olyckor med stora fordon/farkoster och olyckor på is och vatten samt olja i vattendrag. En olycka med farligt gods involverad kan få stora konsekvenser för staden vilket ger befogad anledning till att denna olyckstyp uppmärksammas. Särskilt som den transporterade mängden farligt gods är stor. Drunkningstillbudet ökar markant vilket väl motiverar att denna olyckstyp särskilt omnämns och mål för insatserna identifieras.

Ett oljeutsläpp på stadens vatten kan få stora konsekvenser, speciellt om det sker i Mälaren som är stadens primära vattentäkt. För att begränsa skadorna vid ett utsläpp är det viktigt att de inledande insatserna (stoppa utflöde och inlänsning) sker snabbt. En avgörande faktor vid resursallokeringen är givetvis med vilken frekvens liknande olyckor har inträffat tidigare. Då det gäller oljeutsläpp har de stora, saneringsbara utsläppen varit få. Detta skall dock ej enligt hamnens mening motivera att mål/resursåtgång för Brandförsvarets insatser i detta hänseende ej redovisas/formuleras.

I appendix 2 och 3 redovisas Stockholms hamnområden, ansvar vid sjö- och flyg-olyckor på vatten resp. Stockholms hamnområden, ansvar vid utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen på vatten. Kartorna som åskådliggör utbredningen bör tydliggöras. Gränsen i Mälaren har bl.a. angivits med en linje mellan Gröndal och Alvik. Noterbart är att kommun- och hamnområdesgräns ej överensstämmer i alla delar. Hamnen handlägger för närvarande ett ärende från Sjöfartsverket angående gränserna för statligt resp. kommunalt vatten. Sedan 1999 finns en handledning för olje- och kemikalieolyckor i Stockholms Stad vilken de berörda förvaltningarna/bolagen tillsammans med Kustbevakningen bör uppdatera.

I programmet nämns Brandförsvarets interna övningsverksamhet. Hamnen önskar framhålla vikten av att Brandförsvaret organiserar och genomför övningar med bestämd frekvens kring olika scenarion där relevanta organisationer verksamma inom staden deltar. Beträffande hotbilden vad avser terrordåd mot mål i Sverige och Stockholm konstaterats att sannolikheten för att sådana skall iscensättas för närvarande är låg. Detta kan dock förändras snabbt vilket hamnen har kunnat iaktta i vår omvärld. Detta medför att en planering för denna risk bör finnas. Vad avser hamnen har handlingsplaner skapats med anledning av bestämmelser i lag om sjöfartsskydd och i lag om hamnskydd.

Handlingsprogrammets fyra mål: De fyra målen som formulerats är som konstaterats i programmets inledning av övergripande karaktär. Detta ger förvaltningar och bolag visst utrymme att göra egna prioriteringar och bedömningar. För att styra utveckling i

önskad riktning kan det nyinrättade centrala riskhanteringsrådet tänkas agera. Hamnen önskar även i detta avsnitt framhålla vikten av att frekventa (ex. var 18 månad) samverkansövningar genomförs, där även berörda statliga organisationer inbjudes att delta. Enligt hamnens uppfattning kommer de fyra målen tillsammans med ett aktivt agerande från nämnda råd att utgöra ett väl avvägt styrmedel för att säkerhetsarbetet inom staden skall bli framgångsrikt.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Yttrandet har inte behandlats av bolagets styrelse men kommer att anmälas i efterhand.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB:s utlåtande daterat den 18 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB har inget att erinra mot Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor. Handlingsprogrammet utgör en mycket viktig grund för ansvarsfördelningen vad gäller det förebyggande arbetet för skydd mot olyckor inom staden.

Micasa Fastigheter har genom sitt uppdrag att äga och förvalta stadens vård- och omsorgsboenden ett omfattande ansvar för att förebygga olyckor. Här igenom måste bolaget kontinuerligt följa upp och utvärdera genomgånga riskanalyser. Att staden bistår bolagen i detta arbete ses som mycket värdefullt. Även stadens samlade ansvar för samordning av utbildningsinsatser inom området är betydelsefullt.

Micasa Fastigheter kommer att tillämpa handlingsprogrammet som en del av den ordinarie verksamheten. Med det menas att riskperspektivet alltid ska finnas med som utgångspunkt i alla de beslut och ställningstaganden som bolaget omfattas av eller ställs inför. Riskbedömningsfrågor och förebyggande arbete för skydd mot olyckor hanteras således i likhet med tillgänglighetsfrågor som en ledningsfråga inom Micasa Fastigheter.

SISAB

Skolfastigheter i Stockholm AB har via verkställande direktör den 2 oktober 2007 yttrat att SISAB inte har några synpunkter i sammanhanget.

Aktiebolaget Familjebostäder

Yttrandet har inte behandlats av bolagets styrelse men kommer att anmälas i efterhand.

Aktiebolaget Familjebostäders tjänsteutlåtande daterat den 17 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Familjebostäder anser att det föreslagna handlingsprogrammet väl uppfyller de behov som finns inom stadens förvaltningar och bolag. I programmet och i brandförsvarets del framkommer det tydligt att just boendemiljöer utgör en av de dominerande riskmiljöerna när det gäller dödsolyckor. Familjebostäder anser det positivt att det inrättas ett riskhanteringsråd. Familjebostäder är mycket positiva till att det tydligt framgår att brandförsvaret ska anpassas till att mera fokusera på förebyggande arbete.

Familjebostäder lyfter avslutningsvis fram behovet av att snabbt få kontakt mellan bolaget och brandförsvaret vid eldsvåda. Det handlar framför allt om att tillse att ansvarig husvärd kan finnas på plats för att bistå med kunskaper om aktuell fastighet samt att vidta åtgärder vid behov av evakueringar av lägenheter.

Aktiebolaget Stockholmshem

Aktiebolaget Stockholmshem har den 31 oktober 2007 lämnat yttrande med följande lydelse.

Nedan kommenteras de föreslagna målen i den mån de bedöms påverka bolaget.

Mål: Det ska finnas kunskap om olycksrisker och sårbarhet som kan påverka den egna verksamheten.

Krig eller kärnkraftsolycka som skadar eller raserar Stockholmsheims fastigheter. Jordbävning, översvämning eller annan naturkatastrof som skadar eller gör vissa av Stockholmsheims fastigheter obebodliga. Terrorism som skadar eller gör vissa av Stockholmsheims fastigheter kort- eller långvarigt obebodliga, exempelvis genom giftgaser. Kravaller i förorter som skadar Stockholmsheims fastigheter och medför minskad efterfrågan och ökad otrygghet. Större bränder/storm eller annan förstörelse av Stockholmsheims fastigheter. Längre avbrott i el, vatten och värmeförsörjning till stora delar av Stockholmsheims fastighetsbestånd, särskilt vintertid.

Till detta ska läggas mer vardagliga olyckor av mindre omfattning, exempelvis: Bränder i lägenheter, allmänna utrymmen, garage, papperskorgar etc. Klämskador i hissar, garageportar etc. Halkskador, takras etc. Arbetsskador.

Som professionell fastighetsförvaltare sedan 70 år är bolaget tämligen väl medvetet de olycksrisker och den sårbarhet som kan påverka den egna verksamheten.

Mål: Det ska finnas planering för hur olyckor ska undanröjas eller minskas samt planering för hur verksamheterna ska hantera konsekvenserna av en olycka. Staden ska ha en god förmåga att hantera olyckor.

Under 2005 utförde AB Stockholmshem ett krisledningsspel för att pröva den år 2000 antagna beredskaps- och säkerhetsplanen. Syftet med krisledningsspelet var att under realistiska förhållanden testa och utveckla företagets befintliga krisberedskapsplan och framför allt krisledningsförmågan hos såväl den enskilde chefen i ledningsgruppen

som ledningsgruppen som helhet. Utvärderingen av spelet visade att det i stora delar fungerade tillfredsställande, detta mot bakgrund av att det var första gången en realistisk övning genomfördes. Spelet visade också att det fanns en del att förbättra, främst vad gäller dokument, resurser, kunskapsmässiga och organisatoriska delar.

Arbetet med att utveckla beredskaps- och säkerhetsplanen pågår. I detta arbete ingår också att följa upp och utvärdera riskbilden. Ett nytt krisledningsspel planeras att genomföras år 2008.

Mål: Staden ska ha en samlad bild och samordna sitt arbete inom området. Stockholms hem samarbetar gärna med staden, inte minst för att dra lärdom av övriga förvaltningars och bolags erfarenheter i dessa frågor.

Aktiebolaget Svenska Bostäder

Aktiebolaget Svenska Bostäders tjänsteutlåtande daterat den 29 oktober 2007 lämnat kontorsyttrande med i huvudsak följande lydelse.

Stockholms Stads förslag till handlingsprogram för skydd mot olyckor är ambitiöst och bra och visar en tydlig inriktning för hur stadens olika verksamheter aktivt ska arbeta för att motverka olyckor.

I handlingsprogrammet nämns att staden, vid behov, ska bistå förvaltningar och bolag i arbetet med att förebygga olyckor. Vi tror att en bilaga med kontaktuppgifter till stadens kontaktpersoner i dessa frågor skulle underlätta för bolagen och förvaltningarna.

När det gäller Brandförsvarets del skulle det vara av värde att handlingsprogrammet kompletteras med en beskrivning av hur det systematiska brandskyddsarbetet ska ske. På Brandförsvarets hemsida finns ett utmärkt dokument, med ett flödesschema, som beskriver detta.

Kommunstyrelsens handikappråd

Kommunstyrelsens handikappråd har vid sammanträde den 24 oktober 2007 lämnat följande yttrande.

Skydd mot olyckor är en för människor med funktionsnedsättning oerhört viktig fråga, som allt oftare aktualiseras av handikappföreningarnas medlemmar. Oron är stor för hur man, på grund av sin funktionsnedsättning, kommer att kunna klara sig i en oväntad, riskfylld situation. Att oron ökar är en självklar följd av att den fysiska miljön blir alltmer komplicerad, många underjordiska utrymmen i form av garage och andra lokaler, tunnlar för biltrafik och allmänna kommunikationer, höga hus, hus som byggs nära vattnet. Det är en utbredd uppfattning att utrymningssäkerheten inte ägnas den omsorg som är befogad.

Handikapprådets huvudsynpunkter blir därför dels att understryka vikten av att berörda handikappråd involveras i det konkreta arbetet med att tillämpa programmet, dels att kräva att dimensionering av resurser m.m. bygger på erfarenheter från realistiska situationer, där inte bara genomsnittsmänniskan står som modell. Det är troligen i tillämpningssammanhangen som de viktigaste insatserna kan göras för att skapa trygghet i risksituationer för människor med olika funktionsnedsättningar. För att man ska förstå problematikens omfattning nämns några aspekter

Den som har ett rörelsehinder ska i alla situationer själv eller med hjälp kunna försättas i säkerhet. Den som har en synnedsättning eller är helt blind ska kunna få information både i förebyggande syfte och i en konkret olyckssituation som man kan ta till sig och kunna orientera sig bort från riskområdet. Den som har en hörselnedsättning eller är helt döv ska kunna uppfatta larm var denne än befinner sig. Han eller hon ska kunna få information om hur man sätter sig i säkerhet i former som man kan tillgodogöra sig. Den som har en begåvningsnedsättning ska få information och personligt stöd för att sätta sig i säkerhet och för att förstå de budskap som ges. Den som har lätt för att råka i panik måste likaså få personlig hjälp att snabbt lämna riskområdet och stöd att bearbeta sina ångestreaktioner. Den som är astmatiker kan behöva omedelbar andningshjälp. Listan kan göras ännu längre. Den visar hur viktigt det är att handikapprörelsens kunskaper och erfarenhet används när skydd mot olyckor av olika slag och i olika miljöer ska utformas.

Är dimensioneringen av resurser, beräknad tidsåtgång för olika moment i räddningsarbetet, avstånd till evakueringsplatser m.m. gjord med tanke på de många olika förutsättningar som människor har att hantera en risksituation? Finns det några realistiska praktiska exempel att bygga dimensioneringen på? Är den fysiska miljön sådan att så många som möjligt själva kan ta sig bort från riskområdet, dvs. finns det tillgängliga och användbara utrymningsvägar, brandceller m.m.? Var ligger ansvaret för att kontrollera detta? Är de resurser som avsätts för kontroller tillräckliga? Finns det praktisk hjälp att få för dem som behöver det, är den tillräckligt utbildad för sin uppgift, arbetar den aktivt uppsökande gentemot de människor som behöver den?

Handikapprådet yrkar att förslaget till beslut kompletteras med att det olycksförberedande arbetet ska bedrivas i nära samarbete med stadens handikappråd och de handikappföreningar som är verksamma i staden.

Polismyndigheten i Stockholms län, operativa avdelningen, samordningsenheten har svarat genom polismästare, daterat 25 oktober 2007 enligt följande.

Polismyndigheten finner vid en sammantagen bedömning att handlingsprogrammet synes vara väl genomtänkt och bearbetat. Dock är det svårt att utan information från gjorda risk och sårbarhetsanalyser göra en bedömning främst när det gäller beredskapen för extraordinära händelser t.ex tunnelhaveri, översvämningar eller en större farligt gods olycka.

I handlingsprogrammet nämns visserligen att det är viktigt att beakta infrastrukturfrågorna för att minska sannolikheten för- eller konsekvensen vid en kollaps av infrastrukturen. Staden avser också att avsätta särskilda resurser för specialistkompetens inom områdena infrastruktur och farlig verksamhet.

Det är naturligtvis angeläget, vilket framgår av handlingsprogrammet, att med stöd av avtal med främst andra kommunala räddningstjänstorganisationer säkerställa kompetens och resurs för att öka sin förmåga. Polismyndigheten kan dock konstatera att t.ex. antalet tunnlar och undermarksanläggningar kommer att öka betydligt under de kommande åren, vilket leder till en frågeställning om den samlade räddningstjänstens förmåga också i ett länsperspektiv.

Mot bakgrund av detta anser Polismyndigheten att det är angeläget att i handlingsprogrammet eller på annat sätt, staden tar initiativ till en process, tillsammans med övriga aktörer i länet, för att säkerställa en tillräcklig resurs med kompetens och förmåga vid extraordinära händelser. Polismyndigheten har i sin hantering av remissen begärt in yttranden från berörda Polismästar-distrikt samt från berörda funktioner inom Operativa avdelningen.

Räddningsverket har lämnat sina synpunkter via länsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen har svarat genom försvarsdirektör, daterat den 19 oktober 2007 enligt följande.

Länsstyrelsen ser positivt på att Stockholms stad avser att utveckla sitt skydd mot olyckor inom stadens förvaltningar och bolag och verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder. I resterande del av yttrandet kommer Länsstyrelsen enbart att lämna kommentarer kring brandförsvarets del av handlingsprogrammet, eftersom detta ligger inom Länsstyrelsens tillsynsansvar enligt LSO.

I 3 kap. 3 och 8 §§ (LSO) står att riskerna för olyckor i kommunen som kan leda till räddningsinsats ska anges. Av författningskommentarerna till lagen om skydd mot olyckor framgår det att för att kunna göra detta krävs att kommunen genomför en riskinventering och en riskanalys med åtföljande riskbedömning.

Länsstyrelsen anser att det i handlingsprogrammet saknas en bedömning av riskerna, där ställning tas till vilka risker som är acceptabla och vilka man ska sätta mål för att minska. Målen bör dessutom vara mät- och uppföljningsbara.

Länsstyrelsen anser att ett resonemang över resultatet och måluppfyllnaden från förra mandatperiodens handlingsprogram bör finnas med i det nya programmet.

Länsstyrelsen anser att det i handlingsprogrammet bör redovisas vilken kompetens som krävs för att vara räddningschef, räddningsledare, tillsynsför rättare osv. Orsaken

till detta är att beslut om kompetens bör fattas av kommunfullmäktige och inte nämnden.

Kustbevakningen

Kustbevakningen, regionledning ost, har i yttrande daterat den 2 oktober 2007 framfört att den västra gränsen är inritad felaktigt i kartan men rätt beskriven i den ovanliggande texten, sid 19. Gränsen finns korrekt inlagd i det bifogade kartbladet, *bilaga 4*.

Haninge kommun

Kommundirektören har efter samråd beslutat att inte inkomma med något yttrande.

Lidingö kommun konstaterar i yttrande från kommunstyrelsen daterat den 5 november 2007 att utformningen av och innehållet i handlingsprogrammet synes inte påverka Stockholms möjligheter att utföra den räddningstjänst som Stockholm genom avtal bedriver åt Lidingö stad. Som framgår av remissen reglerar det aktuella handlingsprogrammet inte förhållandena i Lidingö. Lidingö stad har inget att erinra mot det föreslagna handlingsprogrammet.

Nacka kommun

Nacka kommun har i yttrande daterat 25 oktober 2007 inte funnit något i remissen som ger kommunen anledning att yttra sig.

Norrtälje kommun konstaterar i yttrande från räddningstjänstchef daterat den 21 september 2007 att länets enda dykorganisation anpassad för kommunal räddningstjänst, som genom avtal i vissa fall disponeras av Norrtälje kommun, nu har lägre möjlighet än tidigare att hantera flera dykinsatser eller en större sjöolycka som kräver flera så kallade dyktätor. I övrigt har Norrtälje kommun inget att erinra.

Sigtuna kommun

Sigtuna Arlanda räddningstjänst har den 6 november 2007 yttrat att räddningstjänsten inte har något att erinra mot förslaget Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor.

Sundbybergs kommun

Sundbybergs kommun framför i yttrande den 25 september 2007 att dokumentet tillsammans med avtalet mellan Solna-Sundbybergs brandförsvarsförbund och Stockholms brandförsvär, avseende utförande räddningstjänst och skadeförebyggande arbete, är en viktig förutsättning för att samarbetet ska fortlöpa smärtfritt vid räddningsinsatser där brandmän från såväl Solna-Sundbyberg som Stockholm deltar. Sundbyberg informerar Stockholms stad om att Sundbyberg arbetar med att utforma ett handlingsprogram för skydd mot olyckor för mandatperioden. Diskussioner förs med Solna stad på tjänstemannanivå om att utforma ett gemensamt handlingsprogram för skydd mot olyckor. Sundbyberg har i övrigt inget att erinra mot handlingsprogrammet.

Upplands-Bro kommun

Upplands Bros kommunstyrelse beslutade vid sitt sammanträde den 7 november 2007 följande

Kommunen avstår från att yttra sig med hänsyn till att programmet främst utgör ett övergripande styrdokument för Stockholms stad där det för Upplands-Bro kommun inte finns skäl att anlägga särskilda synpunkter.

Kommunstyrelseförvaltningens skrivelse daterad den 17 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads handlingsprogram för förebyggande arbete enligt Lagen om skydd mot olyckor utgör främst ett övergripande styrkdokument för arbetet med skydd mot olyckor. Programmet tydliggör den politiska ambitionen inom området samt hur Stockholms stad skall ta sitt samordningsansvar. Varje nämnd och bolagsstyrelse ska sedan utifrån de angivna målen bedriva förebyggande arbete. Det finns ej skäl för Upplands-Bro kommun att avge särskilda synpunkter på programmet då det främst är ett styrdokument för Stockholms stads övergripande struktur inom området.

De regionala beröringspunkter, som ett förebyggande arbete enligt lagen om skydd mot olyckor och lagen om åtgärder mot extraordinära händelser i kommuner och landsting, har mellan länets kommuner inom främst teknisk infrastruktur kommer att behandlas särskilt.

För närvarande pågår med Stockholms stad, Länsstyrelsen och övriga kommuner i länet ett arbete inom ramen för det s.k. "Storstadstillägget" som ingår i Krisberedskaps- myndighetens ersättning till kommunerna i storstadsområden för regional risk- och sårbarhetsanalys med särskild inriktning på samhällsviktig verksamhet vid kris- hantering och olyckor.

Upplands Väsby kommun

Kommunledningskontoret har i utlåtande daterat 16 oktober 2007 framfört att Upplands Väsby ställer sig positiv till Stockholms handlingsprogram för skydd mot olyckor och har inget ytterligare att tillägga.

Vallentuna kommun

Kommunledningskontoret har den 25 oktober 2007 yttrat följande.

Det ligger i sakens natur att programmet främst avhandlar områden som specifikt rör den egna kommunen. I det föreliggande förslaget sägs under Stadens mål, punkt 4: Staden ska ha en samlad bild och samordna sitt arbete inom området. I detta sammanhang skulle man också särskilt kunna lyfta fram behovet av samverkan med övriga kommuner i länet. Sådan samverkan finns redan idag och är nu i en fas där den stadigt utvecklas. Behovet av denna samverkan har sin grund bland annat i att vi ingår i samma storstadsregion, med ett flertal gemensamma risker och hotbilder som en följd av detta.

Det pågående och relativt långtgående förändringar som nu förbereds inom räddningstjänsten och som rör stora delar av Stockholms län gör också att samverkan kommunerna emellan kommer att behöva ske i tätare och delvis andra former än tidigare. I detta sammanhang känns det angeläget att lyfta fram Vallentuna kommuns uppfattning att det är viktigt att den nya räddningstjänstorganisationen får inrymma den bredd och de proaktiva arbetsformer som under de senaste åren präglat verksamheten hos bland andra Södra Roslagens Brandförsvarsförbund – SRB. Det är också ytterst angeläget att den nya organisationen blir tydligt lokalt förankrad i sina medlemskommuner, där det ligger starkt i Vallentuna kommuns intresse att SRB:s nuvarande system med kommunansvariga behålls och vidareutvecklas.

Säkerhetsarbetet inom staden omfattar internt skydd, skydd mot olyckor, planering och beredskap för extraordinära händelser och civilt försvar. I säkerhetsarbetet går det inte att klart definiera var det ena slutar och det andra tar vid. Allt som staden gör för att förbättra det interna skyddet är till hjälp för arbetet med skydd mot olyckor och beredskapen för extraordinära händelser. Enligt Vallentuna kommuns uppfattning omfattar denna skrivning på ett tydligt sätt komplexiteten i säkerhetsarbetet i en kommun och pekar också på sambandet mellan de olika inbördes delarna inom riskhanteringsområdet. Vallentuna kommun föreslår sammanfattningsvis att i Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor, i avsnittet Stadens mål, under rubriken Staden ska ha en samlad bild och samordna sitt arbete inom området, göra ett tillägg med innebörden att samverkan ska ske även med övriga kommuner i Stockholms län.

Stockholms Stadshus AB, Stockholms läns landsting, SOS Alarm, Försvarsmakten, Krisberedskapsmyndigheten, Vägverket Stockholm, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Botkyrka kommun, Danderyds kommun,

Ekerö kommun, Huddinge kommun, Järfälla kommun, Nykvarns kommun, Nynäshamns kommun, Salems kommun, Sollentuna kommun, Solna kommun, Södertälje kommun, Tyresö kommun, Täby kommun, Vaxholms kommun, Värmdö kommun och Österåkers kommun har inte inkommit med svar på remissen.

RESERVATIONER M.M.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av Stellan Hamrin (v) enligt följande:

Ledamoten Stellan Hamrin (v) yrkade att miljö- och hälsoskyddsnämnden skulle besluta

1. att i huvudsak tillstyrka remissen, med följande tilläggsyrkande
2. stadsledningskontoret bör ges i uppdrag att snarast utreda effekterna av en omfattande översvämning av stadens tunnelsystem med avseende på kommunikationer, vattenförsörjning, avloppsvattenhantering, eldistribution, IT-kommunikation m.m.
3. därutöver anför följande:
”Klimatförändringarna innebär ytterligare risker i Stockholm, särskilt som läget är vattennära. I Klimat- och sårbarhetsutredningen påvisas behovet av åtgärder för att anpassa våra samhällen till dessa risker. Stadsledningskontoret bör ges i uppdrag att snarast utreda effekterna av en omfattande översvämning av stadens tunnelsystem med avseende på kommunikationer, vattenförsörjning, avloppsvattenhantering, eldistribution, IT-kommunikation m.m.”.

Brand- och räddningsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Karin Hanqvist m.fl. (s) och Annacarin Wallin (v) med instämmande av ersättare Nicolas Heyum (mp) enligt följande:

I det framtida kommunalförbundet är tanken att bredda uppdraget för Brandförsvaret. Det förebyggande arbetet för skydd mot olyckor ska stärkas och bli ett huvudsakligt mål för verksamheten.

Därför är det förvånande att Brandförsvarets del i handlingsprogrammet fokuseras på insatser när en olycka redan inträffat. Brandförsvaret arbetar redan aktivt med förebyggande arbete, t.ex. information till förvaltningar, hushåll och undervisning av sexåringar.

Vi anser att skydd mot effekterna av klimatförändringar, t.ex. rasrisker och översvämningar, tydligare måste beaktas i stadens handlingsprogram. Operativt har Brandförsvaret en mycket viktig roll i detta arbete, vilket också måste avspeglas. Ett förebyggande arbete kan vara vid yttranden om detaljplaner, då riskerna med sjönära bebyggelse måste analyseras.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Rebwar Hassan (mp) enligt följande:

Ledamoten Rebwar Hassan (mp) yrkade att stadsdelsnämnden skulle besluta

1. att i huvudsak godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. att Stockholm ska ha en årlig medborgarövning utifrån katastrofscenario
3. att i övrigt anföras:

Om hela samhällsstrukturen drabbas av en katastrof, till exempel en kärnkraftsolycka, eller vid gasutsläpp, brand i tunnelbanan med elavbrott som följd eller en flygplansolycka. Är det viktigt att alla vet hur de ska agera. Ordning och reda är A och O vid alla katastrofer.

Vi anser att informationsmaterial är jätteviktigt och det ska utarbetas om vad allmänheten bör göra i händelse av olyckor och krissituationer.

Informationsbehovet hos funktionshindrade, flyktingar och invandrare ska ägnas särskild omsorg och materialet ska kultur- och språkanpassas. En allmän beredskapsutbildning och en medborgarövning ska genomföras i Stockholm. En planerad medborgarövning ska genomföras för att förhindra panik vid olyckor liknande det stora elavbrottet i nordvästra Stockholm år 2003 eller i Skärholmen tidigare i år 2007 i Tunnelbana. Särskild hänsyn måste tas till den stora andel av befolkningen som inte har så goda kunskaper i svenska i stadsdelen får det extra besvärligt vid händelse av kris. Därför är det särskilt viktigt med informationen. Men här finns också erfarenheter förvärvade genom eget lidande att ta tillvara.